

Spelarit 2-2012

Helsingin pitäjän tanhuujat ja spelarit ry

Helsinge fransäs

Englannin hovin tanssisaleista Kilterin näyttämölle.

Menneiden vuosisatojen tanssit saivat alkunsa ruhtinaiden hoveissa 1400-luvulla Italiassa. Hoveissa oli omat tanssimestarit, jotka suunnittelivat, opettivat ja johtivat tanssin kulkua.

Kansantansseihin perustuvia kontratansseja tanssittiin ensimmäisenä Englannin hoveissa 1600-luvulla. Solassa tanssittuna niistä tuli suosittuja myös porvariston ja talonpoikien keskuudessa, koska askelikit olivat yksinkertaisia kävely- tai juoksuaskeleita.

Ranskan hoveihin ehdittyään kontratansseja ruvettiin tanssimaan neliöissä ja niitä kutsuttiin katrilleiksi. Katrilleja oli paljon, mutta niiden tanssiminen oli helppoa, jos osasi peruselementit: Vasuut, karkelot, läpikäynnit, paikanvaihdot, piirit ja ristit, kättelyt ja pujottelut.

Ranskasta Ruotsin hallitsijasukuun naidut kuninkaalliset toivat tanssit meillemkin. Suomessa tämä neliömuoto tuli erittäin suosituksi ja se onkin yleisin kuvio kansantansseissamme. Pitkiä monivuoroisia katrilleja sekä niistä lyhennettyjä ja tyypistettyjä neliötansseja tunnetaan kautta maan toista sataa.

Katrilli muuntuu seremoniatanssiksi

Hyvin samantapaisista aineksista

kuin katrillit sepitettiin 1800-luvun muotitanssi franseesi, joka oli Suomessa 1860- 1890-luvulla kaikkien tanssiaisten päätanssi.

Tätä monivuoroista seremoniatanssia tanssitaan vastakaisriveissä. Helsinge fransäs, joka oli juhlatanssinamme seuramme 30-vuotistapahtumassa Pilkistyksessä, sisälsi erityisen paljon katrilleista tuttuja vuoroja ja lisäksi kuviomarsseja ja hypyt tanssin lopussa. Vuorojen runsaus johtuu siitä, että Helsingin seudulla ja myös Tuusulassa ja Espoossa, franseesilla on ollut vahva asema myöskin kansan, rahvaan keskuudessa. Kun taas Turun seudulla sekä Länsi- ja Etelä- Suomessa sitä tanssi ainoastaan herrasväki. Erilaista tietoa tanssista ja sen vuoroista on siis säilynyt seudullamme monissa muistiinpanoissa ja eri henkilöiltä tallennettuna 150 vuoden ajalta.

Helsinge fransäs päättyy valssiin Helsingin pitäjältä. Tämä valssi kuuluu myös Spelareiden ohjelmistoon ja löytyy pelimanniemme Kalabaliikki CD- levyiltä.

Historiaa 30 vuoden takaa

Ulla ja Hilding Haaparinne oppivat Helsingin franseesin vuonna 1982 tanssiessaan yhdistyksessä nimeltä Arbetets Vänner (AV) i

Tölo, joka on perustettu jo vuonna 1895. Siellä heitä ohjasivat suomenruotsalaisen perinteen ja kansantanssin tallentajat ja arvostetut opettajat Stina ja Kim Hansson. Heidän silloin tanssimansa franseesi oli muistiinmerkkitty Dickursby Ungdomsföreningin tanssimana. Musiikki saatiin kasetille soitettuna Åbo Akademista.

Franseesi tallennettiin Johannesbergin kartanossa Vantaalla kaitafilmille, josta tehtiin myöhemmin VHS-kasetti. Tämän kasetin Hilding antoi AV-yhdistykselle. Kun aloitin Hildingin ja Matin kanssa Helsinge franseesin opettamisen omalle ryhmälleni, Hilding pyysi AV:ltä lahjoittamaansa kasettia ohjauksemme tueksi. Kasettia ei sieltä enää etsinnöistä huolimatta löytynyt. No, Hilding jatkoi sitkeästi kadonneen kasetin metsästystä. Onneksi Kim Hansson oli lähettänyt alkuperäisen kaitafilmin Finlands svenska folkmusikinstituuttiin Vaasan. Useiden puhelinoitojen jälkeen Hilding sai vuonna 1982 tallennetun franseesin nykyaikaisena DVD:nä postissa ja sain nähdä palan tanssin historiaa.

Helsinge fransäs esitettiin 6 parilla suurelle yleisölle juhlavissa puitteissa keväällä 1983 Finlandia-

Helsinge fransäs in filmmaustilaisuudesta 1983. Kuva Hilding Haaparinne

talossa, jolloin siellä oli Nyländsk Afton tapahtuma.

Dickursby Ungdomsföreningin täyttäessä 100 vuotta vuonna 1986 franseesi esitettiin Ullan ja Hildingin ohjaamana nuorisoseuralaisten juhlatanssina heidän tapahtumasaan.

Missä mennään nyt

Omassa yhdistyksessämme Helsinge fransäs tanssittiin neljällä parilla ensimmäisen kerran Pilkistyksessä vuonna 2000. Tytöt, Maarit, Satu, Arja ja Riitta upeissa pitkissä juhlapuvuissa ja pojat, Hannu, Hilding, Pena ja Matti frakeissa. Soittamassa olivat Jari Komulainen ja Juhani Kaivosoja. Ulla jakoi meille tanssijoille harjoituksissa Uomarinteen koululla pikkuisen ohjelapun muistin tueksi. Juhani soitti musiikin CD:lle.

Näistä, sekä ruotsinkielisiä ohjeita tutkimalla koostin seuramme 30-vuotisjuhlassa esittämämme franseesin. Nuotteja Hilding kyseli

muistamiltaan pelimanneilta ja löysikin ne Espoosta Ulf Bergströmiltä, joka oli jo soittamassa vuonna 1982 tallennustilaisuudessa Tikkurilassa.

Kansantanssi periytyy muistiinpanojen, jäljittelyn ja suullisen tiedon avulla. Tämäkin tanssi on muuntunut ja tullut ohjaajansa tulkinnan näköiseksi. Kiitän Hildingiä, joka tallensi meille franseesin yli 30 vuotta sitten ja neuvoi ja tarkensi opetustani. Muistan lämmöllä Ullaa, joka sen minullekin opetti. Kiitän Mattia paljosta.

Riitalle kultainen ansiomerkki

Kansantanssinuorten Liitto on myöntänyt Riitta Kankaalle Liiton kultaisen ansiomerkin pitkäaikaisesta työstä lasten ja nuorten kansantanssiharrastuksen hyväksi. Kultainen ansiomerkki voidaan myöntää yli 15 vuotta valtakunnallisella tasolla toimineelle henkilölle. Merkki ojennettiin Riitalle 5.5. Toukotansseissa Hyvinkäällä, jossa KTNL vietti 30-vuotisjuhliiaan.

Kuvassa Riitta ja kunniajäseneksi kutsuttu Sinikka Mäkelä Tampereelta.

Helsingeläisiä franseesilaisia tanssineet ja soittaneet säilyttävät perinnettä eteenpäin muistissaan. Jonain päivänä se taas uusien vetäjien muokkamana ilmestyy näyttämölle toivottavasti jossain päin Vantaata tai ehkä silloin jo Metropolikau-punkia, yhtenä pienenä, mutta tärkeänä osana Helsingin pitäjän kansantanssi- ja musiikkiperinnettä.

Sinäkin olet yksi tärkeä osa perinteen jatkumossa. Kun tanssit tai soitat, pieni muistijälki jää lapsillesi, lapsenlapsillesi, asiasta kiinnostuneille, perinteen arvostajille.

Näin se on mennyt vuosisatoja.

Kiitos mukanaolostasi. Lämmintä kesää sinulle: Leikkejä, kavereita, halauksia, aurinkoa, hyvää oloa, terveyttä ja iloa.

Riitta

In memoriam

Arvo Hämäläinen 1948-2012

Elämälle kiitos,
sain siltä paljon
kun sain siltä naurun,
ja vierelle itkun.
Niin erotan selvään
onnen ja tuskan,
jokaisen laulun
läikkyvän pohjan,
yhteisen laulun,
jota itsekin laulan.

Elämälle kiitos,
sain siltä paljon.

(Violeta Parra)

Voimia Kertulle, Karitalle ja Annalle elämässä eteenpäin.

Mikä logossa näkyykään!

Kevätpilkistyksessä ansiomerkkien jaon yhteydessä mainitsin, että merkissä näkyy logomme, triangelin sisällä tanssiva pari. Ansoitunut pelimannimme Veijo Honkanen lähestyi meitä ja huomautti ystävällisesti, että kolmio-mainen soitin seuran logossa ei ole triangeli, vaan kansanmusiikissa käytetty säestyssoitin pimpparauta. Veijo kertoo tilanneensa tällaisen pimpparaudan seuran perustamisen aikoihin tammikuussa 1982 Seppä Saastamoiselta. Soitin maksoi 60 mk ja se oli mallina Veijon

Triangeli

tekemässä ensimmäisessä ehdotuksessa seuran logoksi. Pimpparaudan sisälle Hilding Haaparinne piirsi sitten tanssivan parin.

Tarja Lahtinen

Kevätpilkistys ja seuran 30-vuotisjuhla

Seuramme vietti 30-vuotisjuhla Kevätpilkistyksessä Kilterin koululla ja iltajuhlissa kotiseututalo Päkaksessa maaliskuun 17. päivänä. Ihanan svengaava kansanmuusiikki tervehti minua, kun astuin sisään Kilterin koulun ovesta. Aulassa vallitsi jännittynyt hyörinä ja kanttiini pullisteli kakkukahveja nauttivaa juhlakansaa. Iloisten lipunmyyjien kautta pyörähdettyäni minäkin istahdin hetkeksi kahvin ja herkullisen hedelmäkakun ääreen. Sitten kipin kapin saliin ohjelmaa katsomaan!

Spelarit-yhtyeen tulospelit johdattivat väen 30-vuotiskevätpilkistykseen.

Aikuisten ja lasten ryhmät tanssivat ja lauloivat vuoronperään. Tanssiesitysten lomassa yleisö sai nauttia Spelareiden vinhasta viulismista. Juhlissa jaettiin jäsenille myös ansiomerkkejä seuran hyväksi tehdystä työstä.

Mielessäni läikähti jännittynyt odotus, kun ohjelmalehtisessä luki ”Helsingefransäs”. Muistin elävästi, kuinka harjoittelin sen lukuisia vuoroja

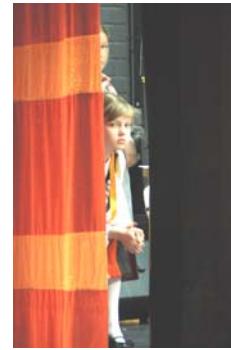
joskus historian aamuhämärässä. Siksi oli hienoa nähdä se uudelleen monen vuoden jälkeen. Melkein pomppasin polkettiin katsomossakin!

Mukavaa oli kuulla myös menuetti Helsingin pitäjältä ja härmäläistä hääpolskaa Matti Haudanmaalta. Ne veivät ajatukseni niihin ihaniin menuetteihin ja polskiin, joita olen saanut opetella tanssimaan seurassamme. Tiukan ja Oravaisten upeat sävelmät ovat siivittäneet joskus jälkikasvunikin unten maille, kun olen askeltanut niiden tahdissa vatsakipuinen vauva sylissäni keskellä olohuonettamme.

Kevätpilkistuksen jälkeen juhlat jatkuivat Päkaksessa. Ensin nautimme ehtoisten emäntien tarjoaman maukkaan illallisen. Sen jälkeen verryttelimme harmaita aivosolujamme visaisessa tietokilpailussa, jossa testattiin pöytäkuntien tietämystä seuramme 2000-luvun tapahtumista. Lopuksi Spelarit vauhdittivat meidät tanssin pyörteisiin.

Toiset jäivät vielä jatkamaan juhlintaa, kun laittauduin kotimatalle. Päivä oli ollut täynnä hienoja kohtaamisia niin vanhojen kuin vähän uudempienkin jäsenten kanssa. Hyvillä mielin totesin itseni: ”Puhtaasti meni!”

Mervi Myöhänen

Riitta Kangas ja Hannu Hukkanen toivottavat perustajajäsenet Eeva-Liisa ja Veijo Honkasen ja Hilding Haaparinteen tervetulleiksi.

Spelarit soittivat kansanmusiikkia sekä säestivät tanssijoita. Lyhytsääriset tytöt ottivat mittaä poijista. Päkaksessa skoolattiin ja tanssittiin Spelarien säestäessä ovenraossa.

Ansiomerkkejä ahkerille

Kevätpilkistyksessä jaettiin ansiomerkkejä seurassa ahkeroineille jäsenille. Kultainen ansiomerkki myönnetään vähintään 15 vuoden erityisen ansiokkaasta työstä ja hopeinen vähintään 10 vuoden tunnustusta ansaitsevasta työstä seuran hyväksi.

Hopeisen ansiomerkit saajat:

- Antti Keipi, Spelarit-yhtyeen harmoninsoittaja, aktiivinen pelimanni ja esiintymisiin osallistujia.

Patrik, Antti ja Jenni.

Simo-Pekalle luovutettiin merkki tanssin päivän esiintymisessä Helsinki-Vantaan lentoasemalla

- Markku Moilanen, aikuisten tanssiryhmästä, pitkäaikainen tilintarkastaja ja johtokunnan jäsen.
- Liisa Mykrä ja Yrjö Mykrä aikuisten ryhmästä, aktiivisia tanssijoita ja uskollisia esiintymisiin osallistujia.
- Jenni Suhonen nuorten tanssiryhmästä, aktiivinen tanssija ja esiintymisiin osallistuja.

Kultaisen ansiomerkin saajat:

- Simo-Pekka Lindström, basisti, Spelarit-yhtyeen manageri, keikkojen järjestäjä sekä johtokunnan jäsen.
- Patrik Weckman, viulisti ja säkipillinsoittaja, Spelarit-yhtyeen taiteellinen johtaja, ohjaaja, sovittaja ja säveltäjä.

Lämpimät kiitokset ja onnittelut kaikille ansiomerkin saajille, sekä paikalla olleille että poissaolleille, joille olemme toimittaneet merkin erikseen.

Vuosisadan Kirkumisbileet

Lasten ryhmä 30-vuotispyjamabileissä 23-24.3.

Perjantai-ilta koitti. Minna ja Tuija lähtivät kauppaan. Marja ja Jenni jäivät vahtimaan Autioniityn päiväkotia, jossa juhlat pidettiin. Sitten pikkuhiljaa kaikki muutkin saapuivat paikalle.

Me asetuimme asumaan. Isommat leikkivät hedelmillä merirosvosotaa, jossa merirosivot varastivat viattomilta kauppiailta hedelmiä. Emmi toisessa päässä taloa rakensi itselleen yöpöydän isoilla palikoilla.

Leivottiin pizzaa. Marja ja Julia kokelivat banaania pizzassa. Banaanipizza maistui aika lailla banaanileivältä.

Teija ei suosittelisi banaanipizzaa. Söimme pizzat ja aloimme leikkiä fikkaripiilosta.

Ensimmäinen kierros sujui hyvin. Toinen kierros oli dramaattinen. Jenni, Aamu ja Anna lähtivät etsimään piileskelijöitä. Eräässä huoneessa Jenni vilkaisi ikkunaan apunaan taskulamppu. Kauheata, pienessä ikkunassa hän näki ulkopuolisen naaman. Muut koettivat rauhoitella Jenniä ja Marja oli varma, että Jenni oli kuvitellut koko

asian. Joukkio vahvistettuna Julialla jatkoi etsimistä ja meni toiseen päähän taloa. Vasemmalla puolella oli tuulikaappi. Siellä oli kaksi poikaa, joista toinen alkoi huutaa. Sitten huusivat Jenni ja Julia ja lopulta lähes kaikki huusivat. Elisa ja Jenna kiljuivat, koska luulivat, että vieraat olivat sisäpuolella. Meri oli piilossa, kun kaikki alkoivat kirkua. Hän säikähti ja lähti juoksemaan.

Siihen loppui piilosleikki. Kaikki ikkunat peiteltiin ja keräännuttiin saliin yhdessä. Nasun suuri elokuva oli juuri sopiva leffa rauhoittamaan porukan.

Sitten kun piti mennä nukkumaan, isommat piti saattaa nukkumispaikkaan. Siellä me valvottiin ja juteltiin niistä tyypeistä. Julia hihitti, Jenna kuorsasi kuin puhelimen värinä-ääni. Katosta kuului outoja ääniä, kuin joku olisi kävellyt siellä. Kirottu päiväkot... Pienempien makuuhuoneessa oli levollinen yö ja iltasadun jälkeen koko porukka simahti, ohjaajat mukaan lukien.

Aamu koitti, elämä voitti. Aamupalalla jokainen sai haluamaansa purkkiherkkua ja leipää ja hedelmiä. Siivosimme tavaroita takaisin paikoilleen. Aamulla ihmettelimme, missä on sininen pallo, jolla oli edellisenä iltana leikitty. Etsit-

tiin ja etsittiin, mutta palloa ei vain löytynyt. Seuraavalla viikolla pallo oli tallella. (toim. huom: Pallon läpimitta on 60cm). Päiväkoti oli todellakin noiduttu!

Runo Kakin riimeistä

Olipa kerran pikku kakki.
Sillä oli hieno takki,
sekä päässään musta lakki.
Maassa oli pitkä nakki,
jonka söi outo rakki.
Paikalle saapui suuri jakki,
jota talutti iso sakki.
Heillä oli mukanaan vanha shakki,
sekä vihreä työkälypakki.

Runoilleet Marja ja Teija

Juhlia muistelivat mukana olleet Emmi, Elsa, Meri, Aamu, Teija, Jenni, Julia, Jenna, Elisa, Marja, Heidi, Anna ja Tuija ja Minna, tarinan koosti Minna.

Kuvat: Minna Suokas

Katrillia kotikorttelissa

Seuran lapset ja nuoret olivat vierailevana ryhmänä tanssimassa Helsingin Kansantanssin Ystävien eli HKY:n juhlassa "Katrillia kotikorttelissa" Stoassa Itäkeskuksessa keskiviikkona 28.3. Ennen varsinaisen ohjelman alkua lapset leikkivät lavalla perinteisiä leikkejä - peiliä, pallonheittelyä, tervapataa eli kinnasta. Oli hauska nähdä miten hyvin nuo leikit toimivat edelleen. Hyppelipä muutama tyttö tikkuristiäkin.

Lasten varsinaisessa esityksessä tanssittiin Lintusta, Hempua ja Kopukkaa. Laulusäestysapua - ja muutakin säestystä - saatiin HKY:ltä. Hyvin ja iloisesti tanssit menivät.

HKY:n nuorten aikuisten ryhmä esitti karjalaisia tansseja ja mm. kauniisti keinuvan Kiestingin katrillin liinon kanssa. Vanhempi HKY:n ryhmä esitti arvokasta purpuria oivine väliselostuksineen. Lopuksi tanssittiin SUURELLA joukolla huutokatrillia. Meidän lapset innolla mukana. Se oli mukavan leppoisa iltatuokio, jonka päätteeksi lapset saivat vielä tuoretta pullaa ja mehua. Myöhemmin lasten ryhmä sai - palkkion lisäksi - kiitoksia esityksestään ja erityismaininnan tuosta tikkuristin tanssista.

Kirjasi kuskina ollut Tarja Lahminen

Viereisen sivun kuvat: Tarja

Tapahtumakalenteri

- 20.5. Lasten tantsut Seurasaarella
12.6. Helsinki-päivä klo 18 Antin aukiolla Seurasaarella
13.-17.6. Tanssipidot 2012, Tampere
Harjoitukset Pyynikki/Ratina to, pe ja la
Velisfonia –päijuhla Ratinan stadionilla su 17.6.
18.6. Espafolk klo 17-19
19.6. Juhannusjuhla Myyrinkodissa
10.-15.7. NORDLEK 2012, Steinkjer, Norja
6.8. Myllyillan harjoitukset Päkaksessa
8.8. Myllyilta Helsingin pitäjän myllyllä
11.9. Lasten harjoitukset alkavat klo 18, Arkki, Myyrmäki
12.9. Aikuisten harjoitukset alkavat, paikka ilmoitetaan myöhemmin

Lisää kansantanssi- ja -musiikkitapahtumia löytyy osoitteesta
www.kansantanssi.fi

Kannen kuvat:

Samuelin poloneesissa 9.3.12: Menuettia ja Spelarien kahvilasoittoa
Piikistys 17.3.12: aikuiset kiittämässä Helsingin fransesin jälkeen, lasten vauhdikasta tanssia
Tanssin päivä 29.4.12 Helsinki-Vantaan lentoasemalla: "Welcome on board", miehet jo lentoon lähdössä Spelarien säestäessä
Lehden kuvat Matti Lankinen ellei muuta mainittu

Seuraava lehti ilmestyy lokakuussa. Kirjoitukset ja piirustukset ym. materiaali Tarjalle, Minnalle tai Matille
31.8.12 mennessä.

Tarja Lahtinen, 040-742 3181, tarja.lahtinen@anilabsystems.com
Matti Lankinen, 0400-422 417, matti.lankinen@kansantanssinuoret.fi,
Minna Suokas, minna.suokas@kolumbus.fi

YHTEYSTIETOJA:

JOHTOKUNTA 2012:

- * Riitta Kangas, puheenjohtaja, puh. 854 7563,
050-358 6491, riitta.kangas@kolumbus.fi
- * Tarja Lahtinen, sihteeri, puh. 040-742 3181
- * Minna Suokas-Ikonen, puh. 050-302 8012
- * Tuija Pirttikoski, puh. 040-873 6195
- * Anna-Liisa Uusi-Eskola, puh. 044-346 3723
- * Matti Lankinen, puh. 0400-422 417
- * Juhani Kaivosoja, puh. 040-540 4507

AIKUISRYHMIEN OHJAAJA:

- * Riitta Kangas, puh. 854 7563, 050-358 6491

LAPSIRYHMIEN OHJAAJAT:

- * Tuija Pirttikoski, puh. 040-873 6195
- * Minna Suokas-Ikonen, puh. 050-302 8012

PELIMANNIT:

- * Simo-Pekka Lindström, puh. 040-554 0799

INTERNET:

www.spelarit.fi

Lehti löytyy osoitteesta: www.spelarit.fi/Lehti/

Kansi: Kuvia 30-vuotiaan seuran toiminnasta alkuvuonna 2012

Julkaisija: Helsingin pitäjän tanhuajat ja spelarit ry
Tiedotustoimikunta